

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради

ІДГУ

від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ

Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольчун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 231 Соціальна робота
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))
(спеціалізація)

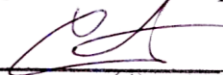
освітня програма Соціальна робота. Соціальна педагогіка
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл - 2019

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

доц. Фурдуй С.Б.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури
протокол № 5 від 09.01.2019 р.

Завідувач кафедри

доц. Фурдуй С.Б.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради
педагогічного факультету

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Фурдуй Світлана Борисівна , кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

Рецензент програми:

Замашкіна Ольга Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	16	4
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-2	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 2-3	Семінарські заняття:	
	16	4
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 6	Консультації:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Індивідуальні заняття:	
	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є: актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи в Україні та за рубежом.

Метою вивчення дисципліни є: сформувати системні знання про актуальність соціальної роботи на теоретичному та практичному рівні, що впливають на якість та професіоналізм фахівця соціальної сфери у роботі з клієнтом.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Соціальна робота в Україні» та «Інноваційні моделі соціальної роботи в Україні».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Методи і моделі соціальної роботи з громадою», «Супервізорство як соціально-педагогічна проблема сучасності», «Соціально-педагогічна робота з населенням».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** основні проблеми взаємозв'язку теорії та практики соціальної роботи; специфіку та проблеми впровадження інноваційних

методів в практику соціальної роботи; послідовність актуалізації основних проблем соціальної роботи; конкретно-історичну і загальнонаукову обумовленість актуалізації проблем соціальної роботи; розвиток проблем соціальної роботи як розв'язання протиріч сучасної теорії соціальної роботи; особливості розвитку основних принципів організації соціальної роботи в різних сферах суспільного життя; основні сучасні тенденції та перспективи становлення професіоналізму в діяльності соціального працівника.

2. *Уміння*: застосовувати основні терміни й поняття теорії соціальної роботи в професійній діяльності; визначати проблеми, протиріччі та шляхи їх розв'язання щодо діяльності в сфері надання соціальних послуг; оцінювати реальний стан та досвід в сфері надання соціальних послуг; розробляти та аналізувати кейс-ситуації, які відображають реальний стан надання соціальних послуг; співвідносити принципи і проблеми основних теоретичних концепцій соціальної роботи з загальнонауковими принципами і концепціями; узагальнювати основні положення, головні принципи і проблеми практики соціальної роботи в межах різних теоретичних підходів; виявляти взаємозв'язок теорії і практики соціальної роботи при розв'язанні практичних ситуацій; надавати загальну наукову та критичну оцінку теоретичним моделям соціальної роботи щодо їх ефективної реалізації з певними категоріями клієнтів; надавати об'єктивну оцінку проблемам професійного становлення соціальних працівників; використовувати набуті методи, форми та технології соціальної роботи, які позитивно зарекомендували себе в практичній діяльності соціальних працівників;

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем соціальної роботи; здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність); налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків; створювати позитивний імідж професії, її статусу в суспільстві.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Тема 1. Розвиток вітчизняних теорій соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	1	-	-	-	-	11
2.	Тема 2. Типи та критерії теорій соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	1	-	-	-	-	11
3.	Тема 3. Психолого-орієнтовні теорії соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	1	-	-	-	-	11
4.	Тема 4. Соціолого-орієнтовні теорії соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	1	-	-	-	-	9
5.	Тема 5. Комплексно-орієнтовні теорії соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	-	1	-	-	-	15
6.	Тема 6. Адаптивно-орієнтовні теорії соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	-	1	-	-	-	15
7.	Тема 7. Виникнення та розвиток методології соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	10	1	-	1	-	-	-	15
8.	Тема 8. Характеристика сучасних методів соціальної роботи.	4	2	2	-	-	-	14	1	-	1	-	-	-	11
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		32	16	16	-	-	-	88	8	4	4	-	-	-	112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Розвиток вітчизняних теорій соціальної роботи.

Концептуальні ідеї в становленні вітчизняних теорій соціальної роботи. Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги. Доктрина допомоги, організаційні форми, суб'єкти допомоги, об'єкти допомоги.

Тема 2. Типи та критерії теорій соціальної роботи.

Загальна характеристика підходів до типології теорій соціальної роботи.

Типологія за критеріями: індивідуальні, групові, «комп'ютерні-теорії». Інтегративний характер і теоретична незавершеність класифікації сучасних теорій соціальної роботи.

Тема 3. Психолого-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Орієнтація на ідею допомоги клієнту шляхом оптимізації його власних зусиль як спільна об'єднуюча основа психолого-орієнтованих теорій. Психодинамічна теорія соціальної роботи: її сутність, переваги та обмеження. Екзистенціанальна теорія соціальної роботи – опора на уявлення клієнта про навколишній світ і власний соціальний статус. Теорія кризового втручання – орієнтація на виведення клієнта з кризового стану. Гуманістична теорія соціальної роботи – допомога через самопізнання та усвідомлення клієнта своєї значущості та впливу навколишнього світу.

Тема 4. Соціолого-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Соціальний контекст допомоги. Системна теорія соціальної роботи: виявлення та «зняття» впливу чинників оточення клієнта, інших людей і соціальних обставин. Системно-екологічна теорія соціальної роботи – ідея допомоги клієнту в пошуках своєї «екологічної ніші» в навколишньому природно-соціальному просторі.

Тема 5. Комплексно-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Рольова теорія соціальної роботи – модель соціальної роботи, що орієнтується на охоплення проблем клієнта, пов'язаних з очікуваною поведінкою і бажаним розвитком. Соціально-педагогічна теорія соціальної роботи – опора на ідею допомоги шляхом виховного впливу з боку сім'ї, школи, позашкільних закладів на процес соціалізації особистості. Когнітивна теорія соціальної роботи – орієнтація на ідеї допомоги клієнтів шляхом навчання його стереотипним механізмам управління своїми вчинками адекватно соціальним умовам або конкретній соціальній ситуації.

Тема 6. Адаптивно-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Методологічні основи адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи. Соціальна адаптація людини як процес взаємодії з навколишнім середовищем. Біологічні та психологічні компоненти соціальної адаптації. Інформаційний та комунікативний механізми соціальної адаптації. Соціалізація клієнта як накопичення соціального досвіду в процесі успішної адаптації до важких життєвих ситуацій за допомогою соціальних працівників.

Тема 7. Виникнення та розвиток методології соціальної роботи.

Методологія соціальної роботи як наука про методи. Індивідуальний метод соціальної роботи. Прямий (безпосередній) та непрямий (опосередкований) методи допомоги. Групова соціальна допомога клієнту шляхом передачі групового досвіду для його розвитку та формування соціальної поведінки.

Тема 8. Характеристика сучасних методів соціальної роботи.

Класифікація методів соціальної роботи. Загальнонаукові методи соціальної роботи: характеристика та сфери застосування. Соціально-економічні методи соціальної роботи: матеріально-економічне мотивування,

фінансова допомога, патронат, моральне заохочення та санкції. Організаційно-розпорядчі методи соціальної роботи. Методи регламентування, нормування та інструктування: практика застосування в діяльності соціальних служб. Психолого-педагогічні методи соціальної роботи: теоретичні основи та загальна характеристика.

5.2. Тематика семінарських занять

Тема 1. Розвиток вітчизняних теорій соціальної роботи.

Тема 2. Типи та критерії теорій соціальної роботи.

Тема 3. Психолого-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Тема 4. Соціолого-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Тема 5. Комплексно-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Тема 6. Адаптивно-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Тема 7. Виникнення та розвиток методології соціальної роботи.

Тема 8. Характеристика сучасних методів соціальної роботи.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20	30	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання наукових статей; - підготовка реферату; - підготовка до презентації результатів дослідження.	24 10 30	28 20 30	Анотації наукових статей Реферат Презентація
	Разом	88	112	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік наукових статей для самостійного опрацювання

Балахтар, В. В., 2016. Соціальна робота як професійна діяльність. *Вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету*, [online]. Доступно: <<http://res.in.ua/cocialena-robota-yak-profesijna-diyaleniste-u-statti-rozkrito.html>>

Бегаль, О.М., 2013. Сутність соціальної роботи: теоретико-методологічні принципи дослідження. *Гуманітарний вісник ЗДІА*, [online] (55), с.81-90. Доступно: <<http://vestnikzgia.com.ua/article/view/24240/21796>>

Бех, В.П., 2008. Соціальна робота і формування громадянського суспільства. *Монографія Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*, [online] 599 с. Доступно: <<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/75>; <<http://lib.npu.edu.ua/ft/Internet/bex-soc-robota.pdf>>

Савельчук, І. Б., 2016. Підготовка соціальних працівників за сучасних умов: Інноваційні тенденції. *Вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Педагогічні науки*, [online] 1 (83), с.120-125. Доступно: <<http://eprints.zu.edu.ua/21947/1/22.pdf>>

Сосюра, М., 2017. Здійснення соціального супроводу дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, фахівцем із соціальної роботи. *Наукові записки кафедри педагогіки*, [online] (39), с.184-190. Доступно: <<https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/9265>>

Тематика рефератів

1. Система соціальної роботи – складова соціальної структури суспільства.
2. Основні складові системи соціальної роботи з населенням.
3. Зміни в соціальна робота в Україні в період її незалежності.
4. Зарубіжний досвід: моделі соціальної роботи з громадою.
5. Особливості соціальної роботи з населенням.
6. Інноваційні моделі соціальної роботи з населенням.
7. Характеристика форм соціальної роботи з громадою: досвід зарубіжжя.
8. Діяльність громадського центру Бартон-Хілл.
9. Клуби "Зустрінемося після школи", молодіжне кафе, програма для дітей і дорослих "Подорожуй з нами".
10. Діяльність громадського центру "Хелп", «Телефон довіри» (США).

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не менше 20 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом з сучасних актуальних проблем соціальної роботи, як теорії так і практики.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Методологічні основи адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи.

2. Групова соціальна допомога клієнту шляхом передачі групового досвіду для його розвитку та формування соціальної поведінки.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною

	літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Реферат	10
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

- Зверева, І.Д., 2003. Соціальна робота в Україні. *Навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. Луган. держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка; Християн, дит. фонд.* Київ: Наук, світ.
- Капська, А.Й., 2011. Соціальна робота. *Навчальний посібник.* Київ: Слово.
- Капська, А.Й., 2013. Соціальна робота: технологічний аспект. *Навчальний посібник.* Київ: Центр навчальної літератури.
- Козлов, А.А., 2001. Практикум соціального работника. *Навчальний посібник.* Ростов н/Дону : Феникс.
- Лукашевич, М.П., 2009. Соціальна робота: теорія та практика. *Підручник.* Київ: Каравела.
- Семигіної, Т.В., 2005. Теорії і методи соціальної роботи. *Підручник для студентів вищих навчальних закладів.* Київ: Академвидав.
- Тюптя, Л.Т., 2008. Соціальна робота (теорія і практика). *Навчальний посібник.* Київ: ВМУРОЛ «Україна».

10.2. Допоміжні джерела

- Антонова, В.Л., 2001. Социальная работа с различными категориями населения. *Учебное пособие.* Якутск: Якутский государственный университет имени М.К. Амосова.
- Бех, В.Л., 2002. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти. *Матеріали доп. на Міжнар. наук, практ. конф. Соціальна робота в Україні на початку ХХІ століття: проблеми теорії і практики.* 29—31 жовтня 2002 року Київ. с.29-47.
- Зайченко, М., 2011. Інструментарій соціального педагога. *Навчальний посібник.* Київ: Шк. Світ.
- Харченко, С.Я., 2005. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні. *Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.* Луганськ: Альма-матер.
- Ходорчук, А.Я., 2002. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. *Навчальний посібник.* Київ: ДЦССМ.

10.3. Інтернет-ресурси

- dspace.udpu.org.ua – Інституційний репозитарій УДПУ
- <http://buklib.net/books/21983/>
- <http://dls.udpu.org.ua/>
- <http://www.info-library.com.ua>
- <http://www.nbuuv.gov.ua>
- library.udpu.org.ua – Наукова бібліотека УДПУ
- www.nbuuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського